

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET

PRIMLJENO: 23. 11. 2022.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRJEDNOST
01	2977		

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br. 01-4039, od 31.12.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada *Globalizam u ranim romanima Kazua Išigura* kandidatkinje Andree Dragojlović (br. indeksa 1/20). Studijski program za engleski jezik i književnost, u sljedećem sastavu: prof. dr Vanja Vukićević-Garić, prof. dr Janko Andrijašević i prof. dr Olivera Kusovac. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad kandidatkinje Andree Dragojlović, naslovljen *Globalizam u ranim romanima Kazua Išigura*, napisan je na sedamdeset četiri strane. Pored osnovnih informacija o kandidatu, sažetka sa ključnim riječima na crnogorskom i engleskom jeziku, kao i sadržaja, rad je strukturisan kroz sljedeće cjeline: „Uvod“, pet poglavlja u kojima se razrađuje tema („Globalizacija i razvoj svijeta“, „Kazuo Išiguro kao internacionalni pisac“, „Iskustvo Drugog svjetskog rata i promjene“, „Uticaj Amerike na društvene prilike u romanima *Blijedi obrisi brda*, *Slikar prolaznog svijeta* i *Ostaci dana*“ i „Uticaj društvenih prilika na unutrašnji svijet likova“), „Zaključak“ i spisak literature.

Kratak prikaz rada

U uvodnom dijelu ovog master rada, nakon pružanja osnovnih podataka o poetsko-tematskim preokupacijama i književnom značaju britansko-japanskog nobelovca Kazua Išigura (Kazuo Ishiguro, 1954), kandidatkinja obrazlaže predmet i ciljeve istraživanja, ističući glavna istraživačka pitanja kojima će se baviti. Ona ističe u literaturi dominantu preokupaciju Išigurovim narativnim prosedeima, to jest, odlikama njegovih retrospektivnih pripovjedača, naročito kad su u pitanju istraživački radovi koji se bave ranim romanima i fokusiraju pretežno na proces sjećanja i na unutrašnji svijet likova-naratora. Kako kandidatkinja naglašava, iako su i mnogi širi društveno-kulturni procesi u Išigurovom stvaralaštvu prikazani kroz prizmu individualnog i nepouzdanog sjećanja, osnovno polazište njenog rada motivisano je konceptom globalizacije i načinima na koje se ovaj društveni fenomen tretira u Išigurovim romanima koji čine korpus ovog master rada.

Poglavlje naslovljeno „Globalizacija i razvoj svijeta“ podijeljeno je u dva potpoglavlja. U prvom, koje nosi naslov „Kulturna globalizacija“, razmatra se i višestranu osvjetljava složeni proces globalizacije kao niz dubljih istorijskih, društvenih, ekonomskih, kulturnih i političkih veza koje postoje među svim zemljama svijeta, uz posebno razrađivanje fenomena kulturne globalizacije, koji je, kako kandidatkinja podvlači, star koliko i sama istorija svijeta. Danas se, pored popularne kulture, on ogleda i u stvaranju i jačanju povezanosti na polju književnosti, čemu su umnogome doprinijele savremene tehnologije, masovni mediji i lakša putovanja, kako ističe kandidatkinja. Masovne migracije naroda koje se odigravaju u svijetu još od doba evropskog imperijalizma, pa do danas, omogućavajući multikulturalnu razmjenu, naročito su značajne u kontekstu kulturne scene u Velikoj Britaniji, kao bivšoj kolonijalnoj velesili. Zato se u drugom potpoglavlju Dragojlović bavi društveno-književnim fenomenom nastanka internacionalnog i multikulturalnog britanskog romana, govoreći o generaciji

britanskih pisaca različitog porijekla, poput Salmana Ruždija (Salman Rushdie, 1947), Buči Emečete (Buchi Emecheta 1944-2017), Timotija Moa (Thimothy Mo, 1950) i Kazua Išigura, koji na specifične načine kako svojim djelima, tako i svojim biografskim putanjama, ilustruju kulturnu i književnu globalizaciju, dajući nove dimenzije britanskoj literarnoj sceni.

Razmatranjem globalizacije, naročito kulturnih globalizacionih procesa koji su za posljedicu imali i sve veću internacionalizaciju britanskog romana, uspostavlja se skladna veza sa narednim poglavljem rada, koje analizira i osvjetljava poziciju Kazua Išigura kao autora čiji životni i stvaralački put oslikava tendencije o kojima je bilo riječi u prethodnim djelovima teze. Zbog tema kojima se bavi, zbog svog bikulturalnog identiteta i senzibiliteta, i mjesta na koja smješta svoje likove, Išiguro je nazvan internacionalnim piscem. Naime, ukazujući na specifične britanske i japanske uticaje, kako na stilskom tako i na tematskom planu, kandidatkinja Dragojlović ističe da Išigurovi romani, naročito oni raniji, tretiraju ne samo obje tradicije – britansku i japansku, već i univerzalna pitanja promjena, historijskog sjećanja i uticaja globalnih prilika na pojedince. Oni, uz to, pružaju posebno zanimljiv uvid u razvoj društava nakon Drugog svjetskog rata, što je u fokusu trećeg poglavlja ove teze.

Sljedeće poglavlje, naslovljeno „Uticaj Amerike na društvene prilike u romanima *Blijedi obrisi brda*, *Slikar prolaznog svijeta* i *Ostaci dana*“ bavi se Išigurovim interesovanjem za dominantan uticaj Amerike na japansku i britansku kulturu. Kandidatkinja se poziva na naučno-literarne radove u kojima se tvrdi da Išiguro koristi Ameriku da bi prikazao njenu dominaciju koja podstiče ideološke i razne kulturne promjene. Između ostalog, one produbljuju i generacijski jaz, što se izrazito očitava u njegovoj ranijoj prozi. Argumentovanom i lucidnom analizom, utemeljenom na ilustrativnim segmentima obrađenih djela, Dragojlović pokazuje kako amerikanizacija, kao jedna od varijanti globalizacije, utiče na svijet prikazan u Išigurovim romanima, formirajući, zapravo, neke od dominantnih tematsko-idejnih slojeva u ovim tekstovima.

U poglavlju „Uticaj društvenih prilika na unutrašnji svijet likova“, kandidatkinja tematsko-sociološkoj analizi dodaje psihološku, osvjetljavajući uticaje koje globalizacija i društveno-političke promjene vrše na pojedinačne likove, kao i načine na koje se oni nose sa tim uticajima. U tom smislu, ona naročito akcentuje problem nostalgije, pozivajući se na brojne relevantne izvore koji su se ovim pitanjem bavili kroz postkolonijalnu kritiku. Uz to, Dragojlović uključuje i studije o traumi i traumatičnim posljedicama iskustava globalizacije i migracije, produbljujući svoj sociološko-psihološki pristup narativnom analizom koja osvjetljava specifične odlike Išigurovih protagonista-naratora koji pripovijedaju svoja iskustva u svojevrsnoj unutrašnjoj izolaciji. Ovo poglavlje informisano, slojevito i uvjerljivo ukazuje na različite transformacije kroz koje Išigurovi junaci prolaze pod dejstvom širih društveno-istorijskih i kulturnih procesa.

Zaključak rada sumira rezultate do kojih se došlo studioznom i višeslojnom analizom fenomena globalizacije koji se na više nivoa – na tematskom, idejnom, psihološkom, narativnom i, najzad, biografskom i autopoetičkom planu – manifestuje kroz tri romana jednog od najprominentnijih britanskih autora današnjice.

Bibliografija ovog master rada sastoji se od preko četrdeset referenci i, pored primarne literature, to jest, Išigurovih romana, izjava i intervjuva, uključuje relevantne teorijske izvore iz različitih oblasti nauke o književnosti, sociologije i studija kulture.

Ciljevi i istraživačka pitanja

Osnovni cilj ovog master rada podrazumijevao je istraživanje kompleksnog koncepta globalizacije u romanima britansko-japanskog nobelovca i jednog od najistaknutijih pisaca današnjice kad je u pitanju književnost na engleskom jeziku, Kazua Išigura. Analiza uticaja globalizacije na društvo, na društvene prilike oslikane u tekstovima, kao i na dublju psihologiju likova i odnosa među njima sprovedena je na primjerima tri romana: *Blijedi obrisi brda* (*A Pale View of the Hills*, 1982), *Slikar prolaznog svijeta* (*An Artist of the Floating World*, 1986) i *Ostaci dana* (*The Remains of the Day*, 1989). Ovaj cilj, zbog složenosti sociopolitičkog i kulturnog fenomena globalizacije, kao i zbog narativne slojevitosti Išigurove proze, uključio je neminovno više podciljeva i istraživačkih zadataka. Kandidatkinja se, stoga, bavila pitanjem istorijskih i kulturnih manifestacija globalizacije, uticajem Drugog svjetskog rata na promjene u svijetu, sa naročitim osvrtom na britansko i japansko društvo, kao i fenomenom amerikanizacije, kao posebnim — i za Išigurova rana djela veoma važnim — vidom globalizacionih procesa. Andrea Dragojlović je dalje, zasnivajući svoje istraživanje na relevantnim sociološkim i književno-teorijskim izvorima, ispitivala da li su promjene koje globalizacija donosi pozitivno ili negativno uticale na dvije različite kulture, te koliko se likovi u ovim romanima uspješno nose sa transformacijama koje globalizacija izaziva, kako na njih odgovaraju i kako ih reflektuju kroz svoje retrospektivne i nerijetko nostalgične naracije.

Metode primijenjene u istraživanju

Kandidatkinja Dragojlović u svom master radu koristi različite metode karakteristične za nauku o književnosti i humanističke nauke uopšte, oslanjajući se na recentnu literaturu o Išigurovom stvaralaštvu i brojne sociološke i književno-teorijske studije koje se bave konceptom globalizacije u kulturi i književnosti.

Prvo, kroz spoljašnji pristup književnom tekstu, kroz prikupljanje informacija, proceduralnim definicijama i logičkom organizacijom stečenih znanja na temu globalizacije, njene istorije i različitih formi, ona sagledava glavne društve promjene dvadesetog vijeka, nudeći jasnu sliku o društvenim i kulturnim ambijentima prisutnim u romanima, kao i o glavnim implikacijama globalizacionih procesa. Proučavanje književnih tekstova iz perspektive studija kulture i multikulturalizma pružaju pogled na razvoj Išigurovog specifičnog načina pisanja i njegovog stila, zato kandidatkinja argumentovano promišlja pitanje u kojoj mjeri se stvarni svijet Japana i Velike Britanije podudara sa svijetovima koje Išiguro (re)kreira u svojim romanima.

Dalje, deskriptivnom metodom, metodom analize uporednih odlomaka, kroz unutrašnji pristup odabranim tekstovima i kroz pomno čitanje, kandidatkinja nudi višeslojnu tematsku analizu Išigurovih romanesknih svjetova, uključujući psihološku analizu likova i njihovih međusobnih odnosa i izvedeći zaključke o uticajima globalizacije na njihove sudbine i individualne i društvene transformacije.

Nakon komparativne i deduktivne metode, kojima se uz uz navođenje, obrazlaganje i komentarisanje određenih odlomaka i primjera iz samih romana, a u svjetlu prethodno iznijetih saznanja o krucijalnim manifestacijama globalizacionih procesa, kandidatkinja je kroz metode generalizacije i logičkog zaljučivanja došla do stavova o veoma važnoj ulozi koju fenomen globalizacije zauzima u Išigurovom stvaralaštvu, naročito u njegovim ranim fazama.

Rezultati i naučni doprinos

Master rad pod naslovom *Globalizacija u ranim radovima Kazua Išiguro* predstavlja studiozan i teorijski utemeljen doprinos studijama anglistike, ali i interdisciplinarnim proučavanjima književnosti, naročito savremene, budući da obrađuje važan sociološki i kulturni fenomen u djelu jednog od najuticajnijih i napređenijih autora današnjice. Ova teza analitički i sistematično pruža uvid u način na koji je Išiguro predstavio problem globalizacije u svojim ranim romanima. Prikaz društvenih promjena i načina na koji su te promjene uticale na likove osvjetljava i načine na koje je globalizacija uticala na razvoj svijeta, kao i na ljudske vrijednosti i položaj u kontinuirano promjenjivoj kulturi.

Rad je od značaja za studije savremene angloameričke proze jer može biti povod novim istraživanja i novim načinima gledanja na Išigurove rane romane, koji su se do sada uglavnom analizirali kroz naratološku prizmu strukturisanja nepouzdanog sjećanja u pripovijedanju u prvom licu, kao i kroz užu psihološku analizu protagonista kao „selektivnih“ pripovjedača. Zbog svoje usmjerenosti na interakciju sociološkog i psihološkog, historijskog i individualnog u tretmanu likova i transformacija kroz koje prolaze, kao i zbog relevantnog promišljanja tema poput generacijskog jaza, (ne)razumijevanja, (ne)adaptiranosti, te i potencijalno pozitivnih, a ne samo negativnih djelovanja globalizacije, ovaj rad može podstaći nova promišljanja u međudisciplinarnim pristupima književnim tekstovima – kako Išigurovim, tako i ostalih autora koji se bave ovim, umjetnički i društveno trajno relevantnim pitanjima.

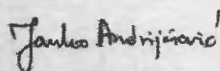
Najzad, imajući u vidu da se rad bavi i analizom razvoja japanske kulture nakon Drugog svjetskog rata, on se može posmatrati i kao zanimljiva studija u tom smislu: kao način upoznavanja crnogorske čitalačke publike sa Japanom i njegovom kulturom.

Zaključak

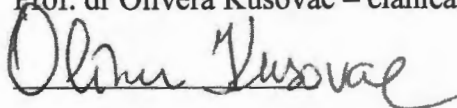
Na osnovu svega navedenog, Komisija je ocijenila da je ovaj master rad temeljno istražio, lucidno analizirao i veoma skladno organizovao obrađenu temu, zbog čega predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati izvještaj i odobri Andrei Dragojlović javnu odbranu master teze *Globalizacija u ranim romanima Kazua Išiguro*.

KOMISIJA

1. Prof. dr Janko Andrijašević – predsjednik komisije

2. Prof. dr Olivera Kusovac – članica komisije

3. Prof. dr Vanja Vukićević Garić – mentorka